

Izjava o izdavačkoj etici i nesavjesnosti

U časopisu *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* nastojimo osigurati najviše standarde etičnog ponašanja u svim stupnjevima priređivanja i objavljivanja. Pritom slijedimo smjernice za najbolju praksu u pogledu etičkih očekivanja, kršenja etičkih standarda i mjera protiv neetičnog ponašanja koje predlaže [Committee on Publication Ethics \(COPE\)](#).

1. Etička očekivanja

→ Odgovornosti glavnog urednika

Odlučivanje o objavljivanju

- Glavni i odgovorni urednik donosi konačnu odluku o prihvaćanju/neprihvatanju rada za objavljivanje.
- Pritom slijedi politiku Uredništva te važeće zakonske propise koji se tiču zaštite časti i ugleda, kršenja autorskih prava i plagiranja.
- Urednik se pri donošenju konačne odluke o objavljivanju rada može voditi mišljenjem recenzenata i članova Uredništva.
- Urednik mora osigurati objektivnu dvostruku recenziju svih radova objavljenih u časopisu.
- Urednik mora poticati odgovorno ponašanje.
- U slučaju etičkih pritužbi ili konflikta urednik će postupiti u skladu s pravilima časopisa i omogućiti autorima priliku da se očituju o svim pritužbama. Sve pritužbe treba istražiti bez obzira na to kada je izvorna publikacija odobrena za tisak. Dokumentaciju povezanu s pritužbama treba sačuvati.

Nepriistranost

- Prilozi se vrednuju s obzirom na njihov intelektualni sadržaj, bez diskriminacije na temelju rase, roda, spolne orijentacije, vjerskih uvjerenja, etničkog porijekla, državljanstva ili političkih opredjeljenja autora.
- Prilozi za sponzorirane ili tematske brojeve vrednuju se prema istim kriterijima kao i drugi prilozi, i to tako da se rukopisi procjenjuju i prihvaćaju isključivo prema njihovoj akademskoj vrijednosti i bez financijskih utjecaja.

Povjerljivost podataka i sukob interesa

- Urednik i članovi Uredništva ne smiju odavati podatke o zaprimljenom rukopisu nikomu drugom osim autoru, recenzentima, mogućim recenzentima, pomoćnicima urednika i, prema potrebi, izdavaču.
- Urednik i članovi Uredništva moraju osigurati povjerljivost podataka ili ideja dobivenih putem recenzija i spriječiti njihovu zlouporabu.
- Urednik ne smije koristiti neobjavljene materijale iz priloga časopisu u vlastitom istraživačkom radu bez izričitog pisanog pristanka autora.

Za više podataka o odgovornosti urednika, molimo, posjetite stranicu [COPE International Standards for Editors](#).

→ **Odgovornosti recenzenata**

Prilog odluci Uredništva

- Dvostruka recenzija pomaže uredniku pri donošenju odluke o objavljivanju rada, a kroz urednikovu komunikaciju s autorom može također pomoći u poboljšavanju kvalitete rada. U slučaju oprečnih mišljenja recenzenata urednik može zatražiti mišljenje trećeg recenzenta. Konačnu odluku o objavljivanju rada donosi urednik.

Standardi objektivnosti

- Recenzije bi se trebale provoditi objektivno.
- Recenzenti trebaju jasno i argumentirano izražavati svoja stajališta.

Povjerljivost

- Recenzenti moraju voditi računa o povjerljivosti recenzentskog postupka i svih podataka koje im je dostavio urednik ili autor.
- Svaki rukopis koji je zaprimljen za recenziju smatra se povjerljivim dokumentom; on se ne smije pokazivati drugima bez ovlasti urednika.

Upućivanje na izvore

- Recenzenti trebaju prepoznati i upozoriti urednika na bilo koji relevantan objavljeni ili predani sadržaj koji je bitno sličan ili se preklapa sa sadržajem recenziranog rukopisa, a koji autori nisu naveli kao izvor. Za svaku prethodno navedenu izjavu, zapažanje ili argument mora se navesti odgovarajući izvor.

Objava podataka i sukob interesa

- Podaci ili ideje dobiveni putem recenzije povjerljivi su i ne smiju se koristiti u osobne svrhe. Recenzenti ne smiju razmatrati rukopise u odnosu na koje se nalaze u sukobu interesa (financijski, institucijski, suradnički ili drugi odnos između recenzenta i autora, odnosno rada koji im je upućen na recenziju).

Za više podataka o odgovornosti recenzenata, molimo, posjetite stranicu [COPE Ethical Guidelines for Peer Reviewers](#).

→ Odgovornosti autora

Standardi oblikovanja rada i iznošenja podataka

- Autori su dužni rad oblikovati u skladu s uputama autorima.
- Autori znanstvenih radova moraju rezultate i znanstveni doprinos svojeg rada prikazati točno i objektivno.
- Rad mora biti detaljan i potkrijepljen odgovarajućom literaturom.
- Lažne ili svjesno netočne izjave predstavljaju neetično ponašanje i neprihvatljive su.
- Podaci navedeni u radu moraju biti točni.

Pristup podacima i njihovo zadržavanje

- Od autora se traži da u radu iznesu izvorne podatke dobivene istraživanjem.
- Autori bi trebali biti spremni omogućiti javni pristup takvim podacima u skladu s Izjavom ALPSP-STM o podacima i bazama podataka (ALPSP-STM Statement on Data and Databases) ukoliko je to moguće te bi u svakom slučaju trebali biti spremni u određenom roku nakon objavljivanja sačuvati takve podatke.

Izvornost i plagiranje

- Autori moraju zajamčiti da je njihov rad u potpunosti izvoran te da strogo slijedi pravila znanstvene metodologije. Ukoliko su koristili tuđe djelo ili riječi, moraju ih na odgovarajući način navesti.
- Prijavom rukopisa za objavljivanje, prema [Zakonu o autorskom pravu i srodnim pravima](#) (NN 167/03), autor jamči da poslani rad predstavlja njegov originalni rukopis te da nije bio ranije tiskan niti je u procesu razmatranja za objavljivanje u nekoj drugoj publikaciji.
- S ciljem osiguravanja najviših etičkih i akademskih standarda kvalitete znanstvenih radova, izvornost sadržaja svih rukopisa uzetih na razmatranje za objavljivanje u *Vjesniku bibliotekara Hrvatske* podvrgava se provjeri putem softvera za otkrivanje plagijata. Slanjem rukopisa u časopis autor prihvaća sve potrebne provjere izvornosti koje će rukopis morati proći tijekom postupka evaluacije ili objavljivanja.

Autorska prava

- Slanjem rukopisa autori potvrđuju da poslani rukopis ne krši pravila o autorskim pravima.
- Ukoliko je potrebno, autori trebaju ishoditi dopuštenje autora čijim se istraživanjima koriste kako bi reproducirali bilo kakav sadržaj iz drugih izvora. Časopis *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* ne snosi odgovornost za povrede prava navođenja autora. Svako kršenje zakona o autorskim pravima rezultirat će odbijanjem poslanog materijala ili njegovim povlačenjem nakon objavljivanja. Nadalje, predani rukopis ne smije sadržavati nikakav klevetnički, pogrdni, opsceni ili protupravni materijal.

Višestruko objavljivanje istog materijala

- Autor ne smije objavljivati rukopise u kojima se bavi uglavnom jednakim istraživanjem u više od jednog časopisa ili primarne publikacije. Podnošenje istog rukopisa u više od jednog časopisa istodobno predstavlja neetično ponašanje u izdavaštvu i neprihvatljivo je.

Upućivanje na izvore

- Potrebno je uvijek na prikladan način citirati izvore i navesti autore na koje se rad poziva.

Autorstvo rada

- Autorom se smatra osoba koja zadovoljava sve sljedeće kriterije:
 - dala je značajan doprinos konceptu ili oblikovanju rada
 - sudjelovala je u stvaranju početne inačice rada
 - odobrila je završnu inačicu rada
 - preuzela je odgovornost za sadržaj cijelog rada (usp. ICMJE, <http://www.icmje.org/icmje-recommendations.pdf>).
- Autorstvo rada mora biti točno navedeno. Prijava rukopisa za objavljivanje podrazumijeva da su kao autori navedeni svi koji su dali intelektualni doprinos radu te da su svi dali suglasnost za njegovo objavljivanje.

Opasnosti po ljude i životinje

- Ukoliko rad uključuje uporabu kemikalija te postupke ili opremu čija je uporaba opasna, autor to mora jasno istaknuti u rukopisu te treba voditi računa o tome da svako istraživanje koje uključuje ljude ili životinje bude u skladu s nacionalnim, lokalnim i institucionalnim zakonima i propisima (npr. WMA deklaracija iz Helsinkija, NIH politika uporabe laboratorijskih životinja, Direktiva EU o korištenju životinja) te po potrebi dostaviti potvrdu o odobrenju istraživanja.
- Autori bi trebali zatražiti izričito dopuštenje za istraživanja koja se provode na ljudima i poštovati njihovu privatnost.

Iznošenje podataka i sukob interesa

- Autori su dužni voditi računa o tome da u njihovu radu nema potencijalnih sukoba interesa koji bi mogli utjecati na rezultate ili tumačenje istraživanja, primjerice ukoliko postoji konkurentski interes koji bi mogao vršiti utjecaj na autora u bilo kojoj fazi tijekom procesa objavljivanja.
- Svi izvori financijske potpore projektu trebaju biti navedeni.

Značajne pogreške u objavljenim radovima

- Ukoliko autor otkrije značajnu pogrešku ili netočnost u vlastitom objavljenom djelu, njegova je obveza odmah obavijestiti urednika časopisa ili izdavača te surađivati s urednikom kako bi se objavio *erratum*, dodatak ili ispravak, odnosno kako bi se rad povukao iz objave u slučajevima kada je to potrebno.

Za više podataka o odgovornosti autora, molimo, posjetite stranicu COPE International Standards for Authors.

2. Mjere postupanja protiv neetičnog ponašanja

Prepoznavanje neetičnog ponašanja

- Bilo tko u bilo kojem trenutku može ukazati na neprimjereno i neetično ponašanje te na njega upozoriti urednika i izdavača.
- Tko god o takvu ponašanju obavijesti urednika ili izdavača, treba pružiti dovoljno podataka i dokaza kako bi se pokrenula istraga. Sve optužbe shvatit će se i tretirati ozbiljno i nepristrano sve dok se problem ne riješi.

Istraga

- Odluku o početku istrage neetičnog ponašanja donosi urednik, po potrebi u dogovoru s izdavačem.
- U slučaju istrage dokazi se prikupljaju izbjegavajući širenje informacija izvan kruga ljudi koji su dijelom istrage.

Manji prekršaji

- Manji prekršaji rješivi su u skraćenom postupku, bez uključivanja viših instanci. U svakom slučaju, autoru treba dati priliku da odgovori na sve optužbe.

Ozbiljne povrede etičkog kodeksa

- Sankcioniranje ozbiljnih oblika nedopuštenog ponašanja može uključivati obavještanje poslodavca osobe optužene za nedopušteno ponašanje. U dogovoru s izdavačem ili nadležnim institucijama, urednik će po potrebi donijeti odluku o uključivanju ili neuključivanju poslodavca u postupak, bilo samostalnim uvidom u dostupne dokaze ili daljnjim savjetovanjem s određenim brojem stručnjaka.

Mjere (od blažih prema strožima; mogu se primijeniti zasebno ili u kombinaciji)

- Informiranje ili educiranje autora ili recenzenta u slučajevima nesporazuma ili neprimjenjivanja prihvatljivih standarda.
- Kontaktiranje autora ili recenzenta pisanim putem kako bi se ukazalo na nedopušteno ponašanje i izrekla opomena.
- Objavlivanje službene obavijesti kojom se ukazuje na neprimjereno ponašanje.
- Objavlivanje uvodnika s pojedinostima o neprimjerenom ponašanju.
- Formalno pismo voditelju odsjeka ili tvrtke koja financira autora ili recenzenta.
- Formalno povlačenje publikacije iz časopisa te informiranje voditelja odsjeka na kojem je autor ili recenzent zaposlen, službe za pohranu i čitateljstva publikacije o tome.
- Uvođenje formalnog embarga na priloge dotičnog pojedinca na određeno vrijeme.
- Obavještanje nadležnih institucija o dotičnom slučaju i njegovu ishodu s ciljem daljnje istrage i djelovanja.

Za više podataka o mjerama u slučaju neetičnog ponašanja, molimo, posjetite stranicu COPE (<https://publicationethics.org/files/Full%20set%20of%20flowcharts%20%28CRO%29.pdf>).